บทที่ 5
การวิเคราะห์ระดับการพัฒนาและปัญหาของพื้นที่

5.1 แนวทางและวิธีการดำเนินการศึกษา

การวิเคราะห์สภาพการณ์และปัญหาในบทที่ 4 เป็นการศึกษารายละเอียดที่แสดงถึงสถานการณ์ของจังหวัดทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีต่อกันและกัน สำหรับการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาและปัญหาของพื้นที่ในบทที่ 4 นี้ มีจุดประสงค์เพื่อแสดงภาพการกระจายการพัฒนาของพื้นที่ต่างๆ ทั่วทั้งจังหวัด ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์หรือมีอุปสรรคไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้เพื่อจะได้กำหนดการปรับปรุงการพัฒนาที่เหมาะสมต่อไป

ในการศึกษาเพื่อประกอบการปรับปรุงโครงสร้างการพัฒนาจังหวัดชลบุรี มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการศึกษากระบวนและวิธีการในการพัฒนาพื้นที่ เพื่อหาข้อสรุปข้อเสนอแนะจากการศึกษาพื้นที่ในแต่ละอำเภอของชลบุรี โดยได้กำหนดขั้นตอนในการศึกษาวิเคราะห์ตามขั้นตอน ได้แก่ ก. การวิเคราะห์ภาพรวมด้านการพัฒนาของพื้นที่ศึกษา ข.การศึกษาศักยภาพการพัฒนาของพื้นที่ในแต่ละอำเภอ ค. การวิเคราะห์เพื่อการจัดกลุ่มของพื้นที่ ง. การเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการพัฒนาของพื้นที่

5.1.1 การกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่นำมาวิเคราะห์

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่ศึกษาที่นำมาวิเคราะห์การพัฒนาเป็นรายอำเภอและชุมชนเมืองในระดับเทศบาลและสุขาภิบาล โดยอาศัยการวิเคราะห์ด้วยแผนที่ที่กำหนดขอบเขต

5.1.2 แนวทางและวิธีการวิเคราะห์ภาพรวมของพื้นที่ศึกษา

การวิเคราะห์ภาพรวมของพื้นที่ศึกษา (Regional Profile) ซึ่งถือเป็นขั้นตอนแรกของการวางแผนพัฒนา ปกติแล้วมีประเด็นสำคัญที่ต้องศึกษาวิเคราะห์ ได้แก่

5.1.2.1 การพิจารณาข้อได้เปรียบเสียเปรียบของพื้นที่วางแผน โดยวิเคราะห์จากประเภท ลักษณะ และการกระจายตัวของทรัพยากรทางกายภาพ ชีวภาพ และทรัพยากรมนุษย์ของภาค

5.12.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการพัฒนาทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากรของพื้นที่ศึกษา

5.1.2.3 การวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดต่างๆ ของหน่วยพื้นที่ภายในภาค เพื่อให้สามารถจำแนกได้ว่าพื้นที่ใดมีภาพด้อยพัฒนาหรือมีระดับการพัฒนาสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย

5.1.2.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบทางด้านทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ สังคมและกายภาพ ระหว่างพื้นที่ศึกษา

5.1.3 แนวทาง ศักยภาพ และปัญหาของพื้นที่

5.1.3.1 การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่

1) การวิเคราะห์โดยวิธีกำหนดปัจจัยเป็นตัวบ่งชี้การพัฒนา

ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของพื้นที่โดยเลือกวิธีทางสถิติ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดปัจจัยบ่งชี้การพัฒนา โดยแบ่งปัจจัยออกแต่ละด้านคือ ปัจจัยทางกายภาพ สังคม ประชากรและเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยทางด้านกายภาพ

- ความยาวของถนนต่อขนาดพื้นที่ ถนนเป็นปัจจัยในการพัฒนาเศรษฐกิจ ความยาวของถนนต่อขนาดของพื้นที่ หมายถึง อัตราส่วนของความยาวของถนนต่อขนาดเนื้อที่ของแต่ละอำเภอ โดยหมายรวมถึงทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด ที่สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล

- อัตราส่วนร้อยละของหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าเข้าถึง หมู่บ้านที่มีไฟฟ้าเข้าถึงย่อมจะพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจพื้นฐานได้ดีกว่า เช่น ใช้ในการสูบน้ำ และใช้ในอุตสาหกรรมพื้นฐานในครัวเรือน เป็นต้น

- **จำนวนท่าเทียบเรือประมง** การประมงทะเลเป็นอาชีพหลักสำคัญ ดังนั้น อำเภอใดที่มีการทำประมงก็จะมีท่าเรือประมง ชี้ให้เห็นว่าพื้นที่นั้นมีลู่ทางการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจต่อเนื่องได้

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ ๆ ได้แก่

- **จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม** จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในลักษณะการพัฒนา แสดงถึงสภาพการจ้างงาน การมีงานทำของแรงงานในเมืองต่าง ๆ เมืองที่มีกิจกรรมทางภาคอุตสาหกรรมซึ่งหมายถึงโรงงานถ้ามีจำนวนมากจะช่วยลดการว่างงานให้กับประชากรและช่วยกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นทำให้ประชากรมีความเป็นอยู่ดีขึ้น

- **อัตราส่วนทุนต่อโรงงานปี 2537** การลงทุนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาค อัตราส่วนทุนต่อโรงงานแสดงให้เห็นถึงการลงทุนของโรงงาน จะทำให้ทราบถึงการพัฒนาของอุตสาหกรรมในแต่ละพื้นที่ ว่าโรงงานหนึ่งมีการลงทุนเท่าไหร่ ถ้าโรงงานมีลงทุนมากต่อหนึ่งโรง อนุมานได้ว่าเป็นโรงงานขนาดใหญ่ที่สามารถเป็นแหล่งที่สำคัญ ทำให้พื้นที่นั้นจะมีศักยภาพการพัฒนาด้วย

- **สัดส่วนจำนวนแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม 2532-2537** จำนวนแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญของการอุตสาหกรรม ประชากร วัยแรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแรงงานที่เพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นว่า เมืองนั้นมีการสร้างงานเพิ่มขึ้นจะทำให้ประชากรว่างงานลดน้อยลง

- **สัดส่วนประชากรเมืองต่อชนบท** พื้นที่ที่มีจำนวนประชากรเมืองมากกว่าเศรษฐกิจของเมืองนั้น ประชากรในชนบทย่อมจะมีฐานะค่อนข้างดี โดยอนุมานว่ามีความสามารถในการผลิตนอกภาคเกษตรกรรมมีระดับสูง เช่น ภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น

- **จำนวนสาขาธนาคาร** ธนาคารหมายถึงบุคคลหรือคณะบุคคลที่ใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อว่าธนาคาร หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเดียวกัน และบริษัทจำกัดที่รับฝากเงินที่ถอนคืนโดยใช้เช็ค ดราฟต์ หรือหนังสือส่ง ธนาคารเป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้กิจกรรมต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ทั้งในด้านการเร่งระดมเงินฝากหรือการให้กู้ยืมเพื่อ

การลงทุน เนื่องจากข้อมูลจำนวนเงินฝากหรือการให้เงินกู้ในธนาคารพาณิชย์นั้นเป็นระดับอำเภอ ไม่ชี้ให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจที่แท้จริงของชุมชนได้ จึงใช้ข้อมูลจำนวนธนาคาร ซึ่งที่ตั้งของธนาคารโดยทั่วๆ ไปจะอยู่ในชุมชน และมีจำนวนมากน้อยขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจของพื้นที่หรือรายได้ของประชาชนในเมือง จึงสามารถแสดงให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจของเมือง ได้ว่า มีสภาพคล่องการหมุนเวียนของเงินและความมั่นคงทางการเงินอย่างไร ชี้ให้เห็นถึงสภาพการลงทุนและศักยภาพการพัฒนาของพื้นที่ได้เช่นกัน

3. ปัจจัยทางด้านประชากร

ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- **ความหนาแน่นประชากร** เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนประชากรต่อขนาดพื้นที่ ถ้าพื้นที่มีความหนาแน่นสูง แสดงว่าพื้นที่ที่นั้นอาจมีปัจจัยดึงดูด(Active Area) เช่นเป็นแหล่งงาน เป็นต้น

- **จำนวนประชากร ปี พ.ศ. 2537** ประชากรเป็นทรัพยากรประเภทหนึ่งเพราะสามารถสร้างผลผลิตได้ จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีประชากรสูงสุดในภาค จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการทางการพัฒนา

- **อัตราการย้ายถิ่น** ท้องถิ่นใดที่มีภาวะทางเศรษฐกิจก้าวหน้าจะเป็นปัจจัยดึงดูดให้ประชากรย้ายถิ่นเข้ามาอยู่มากในทางตรงกันข้ามท้องถิ่นใดที่มีภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจะเป็นปัจจัยผลักดันให้ประชากรย้ายออก

4. ปัจจัยทางด้านบริการสังคม

ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

- **จำนวนนักเรียนต่อครู 1 คน** อัตราส่วนนักเรียนต่อครู จะแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการศึกษาแก่ประชาชนของแต่ละเมือง อัตราส่วนนักเรียนต่อครูน้อยแสดงให้เห็นว่าครูสามารถให้การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนได้ดีกว่าอัตราส่วนนักเรียนต่อครูมาก ทำให้นักเรียนมีคุณภาพน้อยลง ซึ่งในการศึกษานี้ใช้ข้อมูลในระดับประถมและมัธยมเท่านั้น

- **สัดส่วนนักเรียนมัธยมต่อนักเรียนประถม** เป็นการพิจารณาถึงโอกาสการศึกษาต่อของประชากรและความเพียงพอของโรงเรียนมัธยมที่รองรับนักเรียนจบจากระดับประถม

- โรงพยาบาล เป็นสถานพยาบาลที่สามารถรับรักษาคนไข้อาการหนักหรือได้รับอุบัติเหตุ โรงพยาบาลมีจำนวนมากจะสามารถบริการประชากรได้อย่างเพียงพอและทั่วถึงทำให้รู้ว่าเมืองนั้นมีศักยภาพในการพัฒนา เนื่องจากมีบริการทางสังคมให้กับประชากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากโรงพยาบาลมีอยู่ในพื้นที่แสดงว่าพื้นที่นั้น

การให้ค่าคะแนนตัวแปรซึ่งเป็นปัจจัยบ่งชี้แต่ละตัว โดยบ่งชี้การพัฒนาแต่ละพื้นที่เทียบค่าเฉลี่ยของจังหวัดที่ให้ค่าเท่ากับ 1 และหาค่ากลาง (Nutral) จากสูตร ดังนี้

ค่ากลาง = $\bar{x} \pm (1/4)$ SD

โดยที่ $\bar{X}$ = ปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้การพัฒนา

SD = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) นำมาจัดกลุ่มตามลำดับความสำคัญของพื้นที่ ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากรและสังคม

5.2 การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนา

5.2.1 วิธีการวิเคราะห์

1) การวิเคราะห์แบ่งการวิเคราะห์โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

(1) ให้ค่าคะแนนของปัจจัยแต่ละตัว โดยเทียบกับค่าของจังหวัดที่ให้ค่าเท่ากับ 1 และค่ากลาง (Nutral) จากสูตร

ค่ากลาง = $\bar{X}$+ (1/4)

(2) นำมาจัดกลุ่ม ตามลำดับความสำคัญของพื้นที่เป็นรายอำเภอ โดยตามเป้าหมายบ่งชี้การพัฒนาในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านประชากร และด้านการบริการทางสังคม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) กำหนดปัจจัยบ่งชี้การพัฒนา โดยแบ่งออกเป็นปัจจัยในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

(1) ปัจจัยทางด้านกายภาพ ประกอบด้วย

- ความยาวของถนนต่อพื้นที่
- อัตราส่วนร้อยละของหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าเข้าถึง
- จำนวนท่าเทียบเรือประมง

(2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

- จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม ปี 2537
- อัตราส่วนทุนต่อโรงงานปี 2537
- สัดส่วนจำนวนแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมปี 2532-2537
- สัดส่วนประชากรเมืองต่อชนบท
- จำนวนสาขาธนาคาร

(3) ปัจจัยทางด้านประชากร ประกอบด้วย

- ความหนาแน่นประชากร
- อัตราการเปลี่ยนแปลงประชากรโดยเฉลี่ยต่อปี (ปี พ.ศ. 2538-2537)
- จำนวนประชากร ปี พ.ศ. 2537
- อัตราการย้ายถิ่น ปี 2537

(4) ปัจจัยทางบริการสังคม ประกอบด้วย

- จำนวนนักเรียนต่อครู 1 คน
- สัดส่วนนักเรียนมัธยมต่อนักเรียนประถม
- จำนวนโรงพยาบาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 5.1 แสงการใช้ปัจจัยการพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอ ด้านกายภาพ

ปัจจัยในการพัฒนา	อำเภอ										รวม	ค่ากลาง
	เมือง	พนัสนิคม	บ้านบึง	ศรีราชา	บางละมุง	พานทอง	สัตหีบ	หนองใหญ่	บ่อทอง	เกาะสีชัง		
ปัจจัยด้านกายภาพ												
1. ถนนต่อพื้นที่ 100 ตร.กม. 1)	45.06	13.80	16.70	18.16	23.81	23.34	15.29	1059	12.04	0	17.41	4.34-
2)	19.81	0.79	0.95	1.04	1.36	1.34	0.87	0.60	0.69	0	1	1.34
2. อัตราส่วนร้อยละของไฟฟ้า 1)	1.07	2.08	21	71	64	74	41	47	36	6	675	0.061-
2)	0.15	0.30	0.03	0.10	0.001	0.10	0.06	0.07	0.05	0.008	1	0.095
3. ท่าเทียบเรือประมง 1)	3	0	0	5	1	0	15	0	0	2	26	0.33
2)	0.11	0	0	0.19	0.03	0	0.57	0	0	0.07	1	0.52

ตาราง 5.2 แสดงการใช้ปัจจัยการพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอ ด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยในการพัฒนา	อำเภอ										รวม	ค่ากลาง
	เมือง	พนัสนิคม	บ้านบึง	ศรีราชา	บางละมุง	พานทอง	สัตหีบ	หนองใหญ่	บ่อทอง	เกาะสีชัง		
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ												
8. จำนวนโรงงาน 1)	5.05	152	173	200	113	94	22	24	2	0	1305	0.071-
ปี 2537 2)	0.38	0.11	0.13	0.15	0.08	0.07	0.01	0.02	0.01	0	1.00	0.120
9.สัดส่วนการเปลี่ยนแปลง 1)	0.03	0.39	0.45	0.46	0.7	0.44	0.33	0.24	0.38	0	0.5	0.63-
แรงงานในโรงงาน 2)	0.6	0.78	0.9	0.92	0.74	0.88	0.66	0.48	0.76	0	1.00	0.70
ปี 2532-2537												
10.อัตราส่วนทุน 1	14.5	17.69	18.93	32.21	652.76	36.77	48.91	12.75	34.77	0	73.49	0.54-
ต่อโรงงานปี 2537 2	0.2	0.24	0.25	0.44	8.88	0.5	0.67	0.17	0.47	0	1.00	
11.สัดส่วนประชากรเมือ	1.76	8.22	5.7	1.72	0.98	0.64	0.08	0.017	0.1	0.5	19.71	0.185-
ต่อชนบท	0.08	0.41	0.28	0.08	0.04	0.03	0.004	0.0008	0.005	0.025	1.00	0.005
12.จำนวนสาขาธนาคาร	31	7	8	18	20	1	8	1	1	1	96	0.031-
ในแต่ละอำเภอ ปี 2537	0.32	0.07	0.08	0.18	0.20	0.10	0.08	0.01	0.01	0.01	1.00	0.199

ตาราง 5.3 แสดงการใช้ปัจจัยการพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอ ด้านประชากร

ปัจจัยในการพัฒนา	อำเภอ										รวม	ค่ากลาง
	เมือง	พนัสนิคม	บ้านบึง	ศรีราชา	บางละมุง	พานทอง	สัตหีบ	หนองใหญ่	บ่อทอง	เกาะสีชัง		
ปัจจัยทางด้านประชากร												
4.ความหนาแน่นประชากร 1)	993.68	207.707	98.204	254.73	514.589	256.13	308.411	51.548	50.522	249.028	220.58	0.63-
2)	4.49	0.94	0.44	1.15	2.32	1.16	1.39	0.23	0.22	1.13	1.00	2.05
5.อัตราการเปลี่ยนแปลง 1)	1.65	0.86	3.58	0.53	-6.2	4.61	1.11	2.11	-6.23	9.5	11.03	0.042-
ประชากรเฉลี่ย 2)	0.14	0.07	0.32	0.48	-0.56	0.41	0.1	0.19	-0.56	0.08	1.00	0.24
6.อัตราการย้ายถิ่นเข้า 1)		2.11	67.4	73.8	83.8	44.79	62.5	74.1	69.06	133.2	71.78	1.064-
2)	1.25	0.02	0.93	0.9.	1.16	0.62	0.87	1.1	0.96	1.85	1.00	2.304
7.จำนวนประชากร 1)	227,346	145,333	83,121	15,024	138,394	44,320	102,831	20,489	39,251	4,293	962,402	0.88-
2)	0.23	0.15	0.08	0.08	0.14	0.05	0.1	0.02	0.04	0.004	1.00	0.148

ตาราง 5.4 แสดงการใช้ปัจจัยการพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอ ด้านสังคม

ปัจจัยในการพัฒนา	อำเภอ										รวม	ค่ากลาง
	เมือง	พนัสนิคม	บ้านบึง	ศรีราชา	บางละมุง	พานทอง	สัตหีบ	หนองใหญ่	บ่อทอง	เกาะสีชัง		
ปัจจัยด้านสังคม												
13.จำนวนนักเรียนต่อครู 1)	20	20	21	23	21	18	22	19	20	24	21	0.632-
2)	0.95	0.95	1	1.09	1	0.85	1.04	0.9	1	1.14	1	1.36
14.สัดส่วนนักเรียนมัธยม 1)	0.64	0.48	0.48	0.59	0.35	1.55	0.7	0.21	0.28	0.48	0.52	-0.93
ต่อนักเรียนประถม 2)	1.23	0.92	0.92	1.13	0.67	2.98	1.34	0.4	0.53	0.92	1	-1.27
16.จำนวนโรงพยาบาล 1)	5	1	1	4	5	1	3	1	1	0	22	0.88-
2)	0.22	0.045	0.045	0.18	0.22	0.045	0.13	0.045	0.045	0	1	0.11

หมายเหตุ : 1) จากข้อมูลจริง

2) ค่าเทียบกับจังหวัด

ตาราง 5.5 การจัดลำดับการพัฒนาพื้นที่ระดับอำนาจด้านกายภาพ

ยันดับ	อำเภอ	หัวข้อบ่งชี้การพัฒนา			รวม	ค่ากลาง	ระดับการพัฒนา
		ถนนต่อพื้นที่ 100 ตร.กม.	อัตราร้อยละของไฟฟ้าหมู่บ้าน	ท่าเทียบเรือประมง			
1	เมือง	19.81	0.15	0.11	20.27	0.99	1
2	สัตหีบ	0.87	0.067	0	1.50	1.30	1
3	พานทอง	1.34	0.10	0	1.44		1
4	บางละมุง	1.36	0.001	0.03	1.391		2
5	ศรีราชา	10.4	0.10	0.19	1.33		1
6	พนัสนิคม	0.79	0.30	0	1.09		2
7	บ้านบึง	0.95	0.03	0	0.98		3
8	หนองใหญ่	0.60	0.07	0	0.67		3
9	บ่อทอง	0.69	0.05	0	0.74		3
10	เกาะสีชัง	0	0.008	0.07	0.078		3
จังหวัด		1	1	1	3		

ตารางแสดง 5.6 การจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ระดับอำเภอ ด้านเศรษฐกิจ

อันดับ	อำเภอ	หัวข้อบ่งชี้การพัฒนา					
		จำนวนโรงงาน	สัดส่วนการเปลี่ยนแปลงในโรงงานปี 32-37	อัตราส่วนทุนต่อโรงงาน	สัดส่วนเมืองต่อชนบท	จำนวนสาขาธนาคาร	ระดับการพัฒนา
1	เมืองชลบุรี	0.15	1.31	0.03	0.08	0.32	2.11
2	ศรีราชา	0.15	0.85	0.68	0.08	0.18	1.94
3	บางละมุง	0.08	1.67	0.02	0.04	0.2	1.92
4	หนองใหญ่	0.02	1.6	0.06	0.0008	0.01	1.68
5	พนัสนิคม	0.11	1	0.03	0.41	0.07	1.62
6	บ้านบึง	0.13	0.86	0.07	0.28	0.08	1.41
7	สัตหีบ	0.01	1.17	0.03	0.004	0.08	1.28
8	พานทอง	0.07	0.89	0.06	0.03	0.1	1.15
9	บ่อทอง	0.01	1.01	0.02	0.005	0.01	1.05
10	เกาะสีชัง	0	0	0	0.025	0.01	0.035
จังหวัด		1	1	1	1	1	14.19

ตาราง 5.7 แสดงการจัดลำดับความสำคัญพื้นที่ระดับอำเภอ ด้านบริการสังคม

อันดับ	อำเภอ	หัวข้อบ่งชี้การพัฒนา					
		จำนวนนักเรียน	สัดส่วนนักเรียนมัธยมต่อนักเรียนประถม	จำนวนโรงพยาบาล	ระดับการพัฒนา	ค่ากลาง	กลุ่มการพัฒนา
1	พานทอง	0.85	2.98	0.45	3.87		1
2	สัตหีบ	1.04	1.34	0.13	2.51		1
3	เมือง	0.95	1.23	0.22	2.4		1
4	ศรีราชา	1.09	1.13	0.18	2.4		1
5	เกาะสีชัง	1.14	0.92	0	2.06	2.03-2.35	2
6	บ้านบึง	1	0.92	0.05	1.96		3
7	พนัสนิคม	0.95	0.92	0.05	1.91		3
8	บางละมุง	1	0.67	0.22	1.89		3
9	บ่อทอง	1	0.53	0.05	1.57		3
10	หนองใหญ่	0.9	0.4	0.05	1.34		3
	จังหวัด	1	1	1	21.92		

ตารางแสดง 5.8 การจัดลำดับความสำคัญการพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอ ด้านประชากร

อันดับ	อำเภอ	หัวข้อบ่งชี้การพัฒนา				ระดับการพัฒนา	ค่ากลาง	กลุ่มการพัฒนา
		ความหนาแน่นประชากร	อัตราการเปลี่ยนแปลง	อัตราการย้ายถิ่น	จำนวนประชากร			
1	เมืองชลบุรี	4.49	0.14	1.25	0.23	6.11		1
2	เกาะสีชัง	1.13	0.08	1.85	0.004	3.84		1
3	บางละมุง	2.23	-0.6	1.16	0.14	3.06		1
4	ศรีราชา	1.15	0.48	0.93	0.08	2.66		2
5	สัตหีบ	1.39	0.1	0.87	0.01	2.46		2
6	พานทอง	1.16	0.41	0.62	0.05	2.24	2.064-2.744	2
7	บ้านบึง	0.44	0.32	0.93	0.08	1.77		3
8	หนองใหญ่	0.23	0.19	1.1	0.02	1.54		3
9	พนัสนิคม	0.94	0.07	0.02	0.15	1.18		3
10	ชลบุรี	0.22	-0.6	0.96	0.04	0.66		3
	จังหวัด	1	1	1	1	1		

3) กำหนดการพัฒนาโดยการจัดกลุ่มของพื้นที่ จะแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

(1) ระดับการพัฒนาระดับที่ 1 เป็นพื้นที่คำนวณค่าคะแนนสูงกว่าค่ากลาง นับว่าเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาสูง

(2) ระดับการพัฒนาระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ที่ค่าคะแนนอยู่ในช่วงของค่ากลาง เป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาปานกลาง

(3) ระดับการพัฒนาระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ที่ค่าคะแนนต่ำกว่าค่ากลาง เป็นพื้นที่ที่การพัฒนาต่ำ

5.2.2 ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า

1) กลุ่มที่มีศักยภาพการพัฒนาด้านกายภาพ

(1) กลุ่มที่มีระดับการพัฒนาระดับที่ 1 ได้แก่ อำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุง และอำเภอสัตหีบ

(2) กลุ่มที่มีระดับการพัฒนาระดับที่ 2 ได้แก่ อำเภอบ้านบึงและอำเภอเมือง

(3) กลุ่มที่มีระดับการพัฒนาระดับที่ 3 ได้แก่ อำเภอพนัสนิคม อำเภอหนองใหญ่ อำเภอพานทอง อำเภอเกาะสีชัง และอำเภอบ่อทอง

2) กลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

(1) กลุ่มที่มีระดับการพัฒนาระดับที่ 1 ได้แก่ อำเภอบางละมุง

(2) กลุ่มที่มีระดับการพัฒนาระดับที่ 2 ได้แก่ อำเภอบ้านบึงและอำเภอเมือง อำเภอพานทอง อำเภอพนัสนิคม และอำเภอศรีราชา

(3) กลุ่มที่มีระดับการพัฒนาระดับที่ 3 ได้แก่ อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ่องทอง อำเภอเกาะสีชัง และอำเภอสัตหีบ

3) กลุ่มอำเภอที่มีศักยภาพการพัฒนาด้านประชากร

(1) กลุ่มที่มีระดับการพัฒนาระดับที่ 1 ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านบึง อำเภอเกาะสีชัง และอำเภอบางละมุง

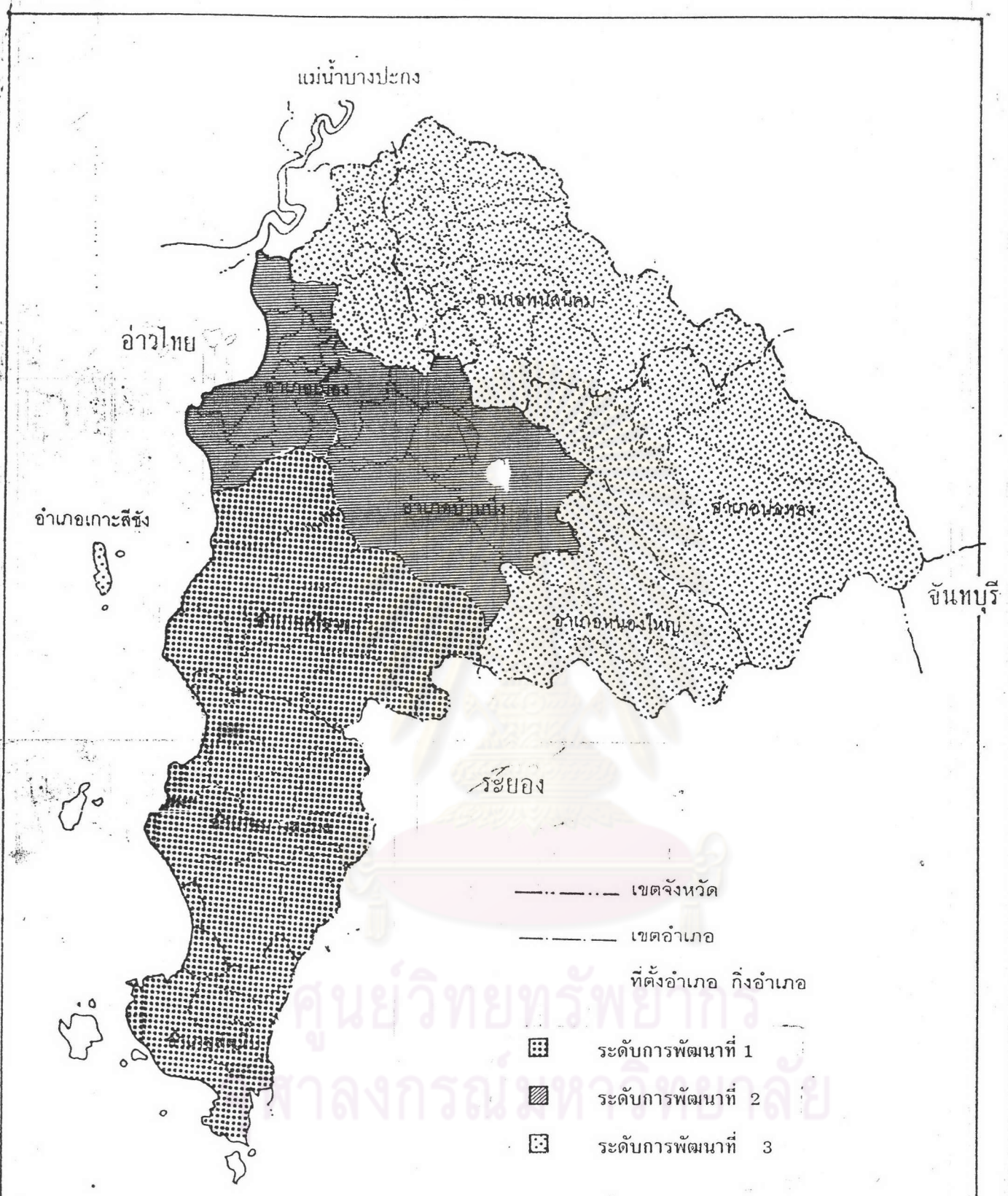

ระดับการพัฒนาพื้นที่ ด้านกายภาพ

แผนที่ 5.1	แนวทางการปรับปรุงแผนโครงสร้างการพัฒนาจังหวัดชลบุรี	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

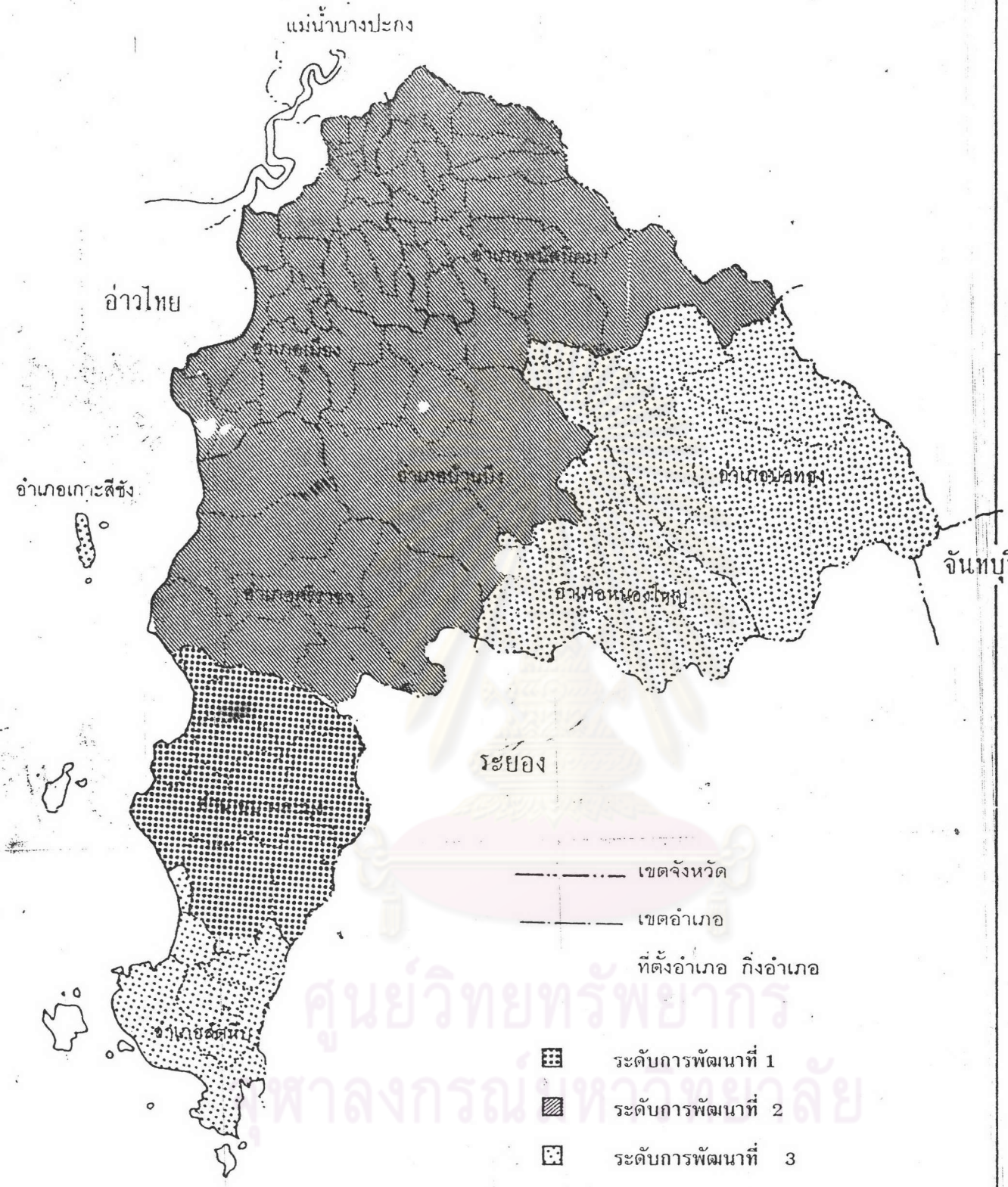

ระดับการพัฒนาพื้นที่ ด้านเศรษฐกิจ

แผนที่ 5.2	แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างการพัฒนาจังหวัดชลบุรี	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

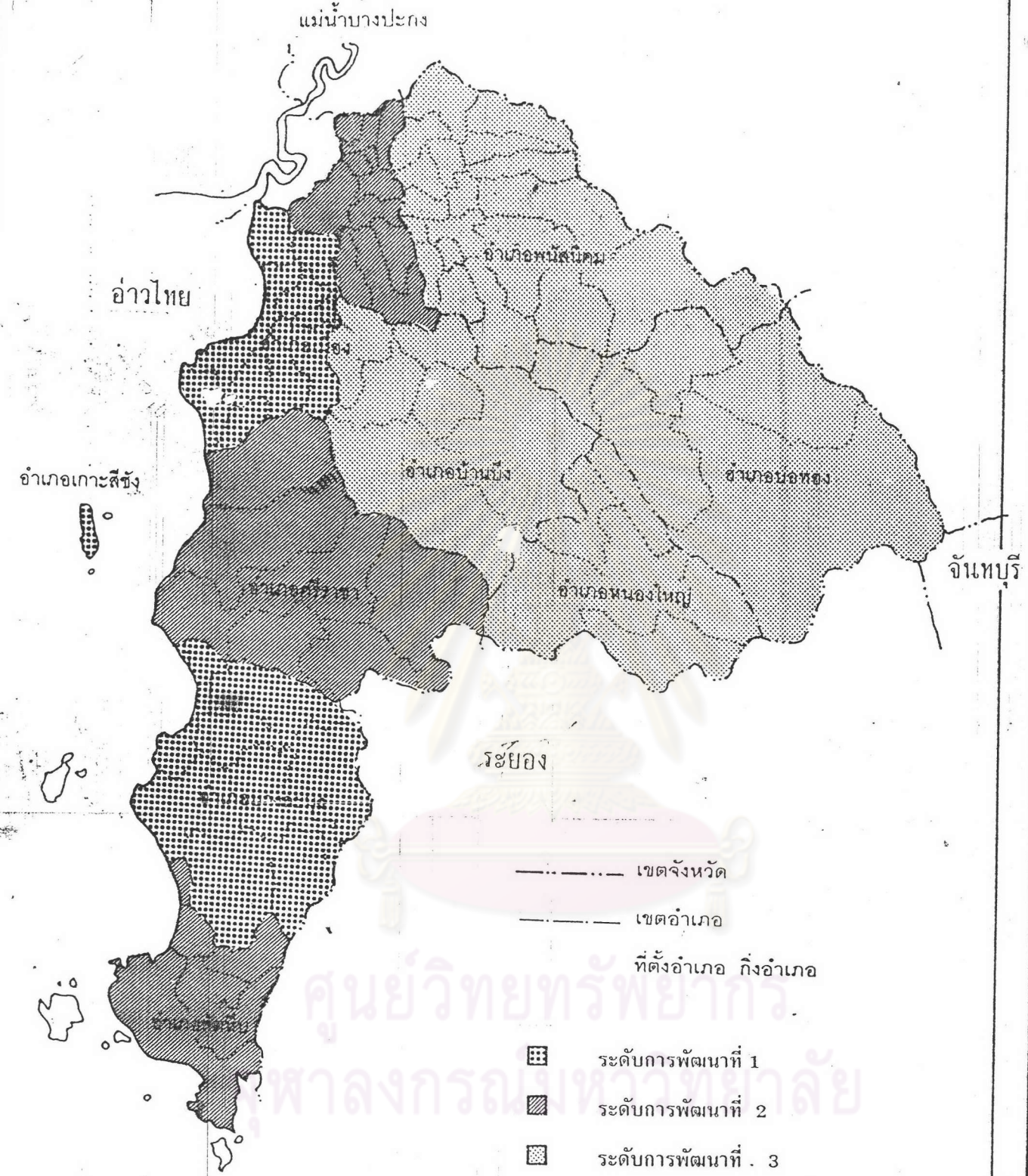

ระดับการพัฒนาพื้นที่ ด้านประชากร

แผนที่ 5.3	แนวทางการปรับปรุงแผนโครงสร้างการพัฒนาจังหวัดชลบุรี	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

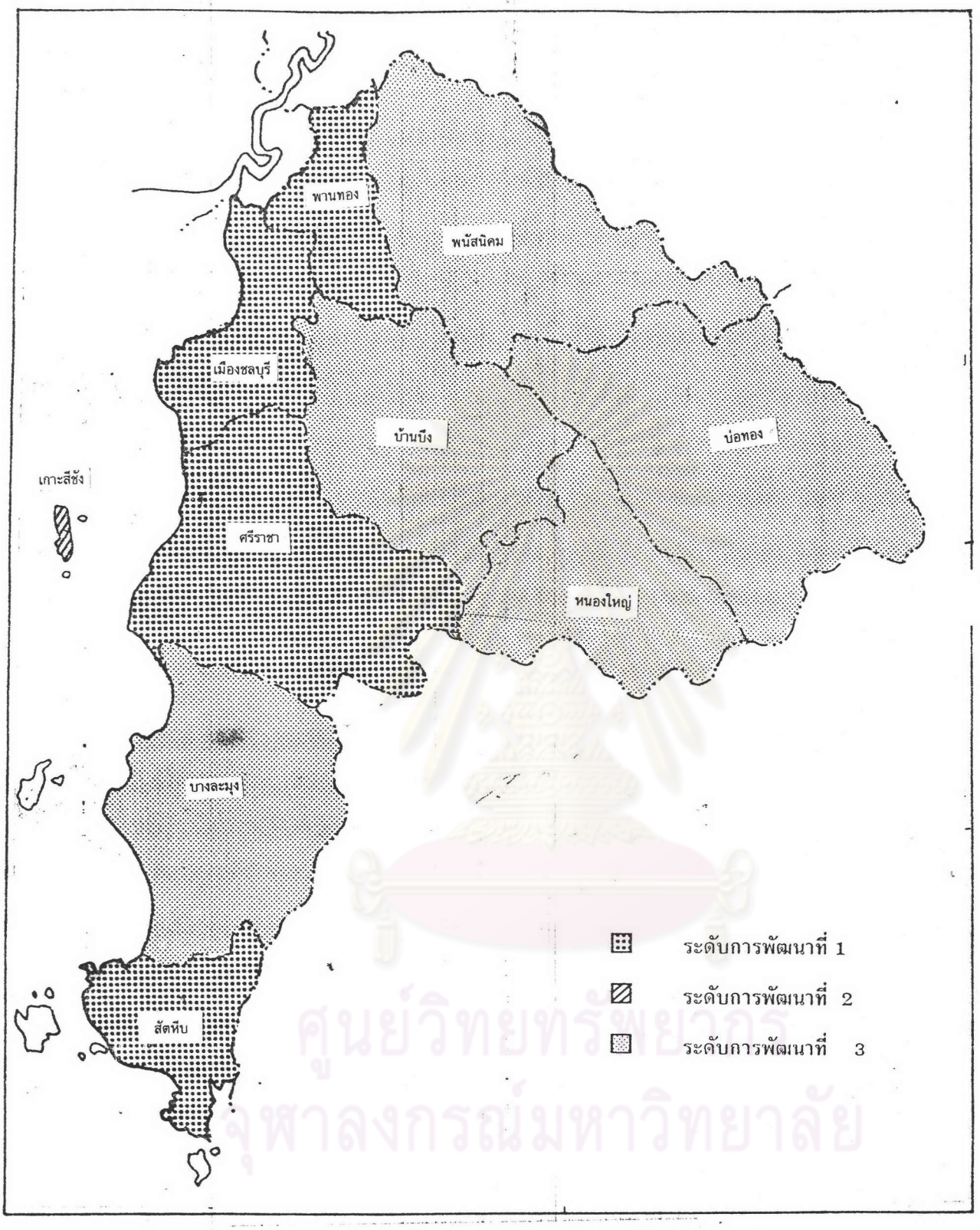

ระดับการพัฒนาพื้นที่ ด้านบริการสังคม

แผนที่ 5.4	แนวทางการปรับปรุงแผนโครงสร้างการพัฒนาจังหวัดชลบุรี	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(2) กลุ่มที่มีระดับการพัฒนาระดับที่ 2 ได้แก่ อำเภอศรีราชา อำเภอสัตหีบและอำเภอพานทอง

(3) กลุ่มที่มีระดับการพัฒนาระดับที่ 3 ได้แก่ อำเภอพนัสนิคม อำเภอบ่อทอง อำเภอบ้านบึง และอำเภอหนองใหญ่

4) กลุ่มอำเภอที่มีศักยภาพในการพัฒนาด้านบริการสังคม คือ

(1) กลุ่มที่มีระดับการพัฒนาระดับที่ 1 ได้แก่ อำเภอพานทอง อำเภอสัตหีบ อำเภอเมืองและศรีราชา

(2) กลุ่มที่มีระดับการพัฒนาระดับที่ 2 ได้แก่ อำเภอเกาะสีชัง

(3) กลุ่มที่มีระดับการพัฒนาระดับที่ 3 ได้แก่ อำเภอบ้านบึง อำเภอพนัสนิคม อำเภอบางละมุง อำเภอบ่อทอง และอำเภอหนองใหญ่

5.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมในการพัฒนา

5.3.1 วิเคราะห์วิธีใช้ Overlay Technique คือเทคนิคการซ้อนภาพ โดยนำแผนที่ซึ่งบรรจุข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ มาทับซ้อนกัน เพื่อให้เกิดภาพของข้อมูลใหม่บนพื้นที่ จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ในอนาคต เพื่อจะได้ทราบถึงพื้นที่ความเหมาะสมของการใช้ที่ดินในพื้นที่

1) ความเหมาะสมในการพัฒนาเป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยดูปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม

(1) สภาพการใช้ทรัพยากรดินทางด้านการเกษตร เกี่ยวข้องกันคือ ลักษณะการใช้ที่ดินในปัจจุบันเพื่อประกอบกับปัจจัยการพัฒนาด้านอื่น ๆ จะทำให้ทราบถึงความเหมาะสมของการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมการเกษตรกับลักษณะโครงสร้างทางกายภาพอื่นกว่าเหมาะสมเพียงใด ควรเปลี่ยนแปลงอย่างไร

(2) แหล่งน้ำผิวดิน ปัจจัยที่สำคัญต่อการเกษตรกรรม คือ แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง เป็นต้น แต่ลักษณะของแหล่งน้ำผิวดินในจังหวัดชลบุรีมีลักษณะเป็นลำน้ำสายสั้น ๆในฤดูแล้งไม่มีน้ำ ลำน้ำที่สำคัญ ๆ ของจังหวัดชลบุรี คือ ลุ่มน้ำบางปะกง ลุ่มน้ำบางพระ ลุ่มน้ำระยอง และลุ่มน้ำประแส

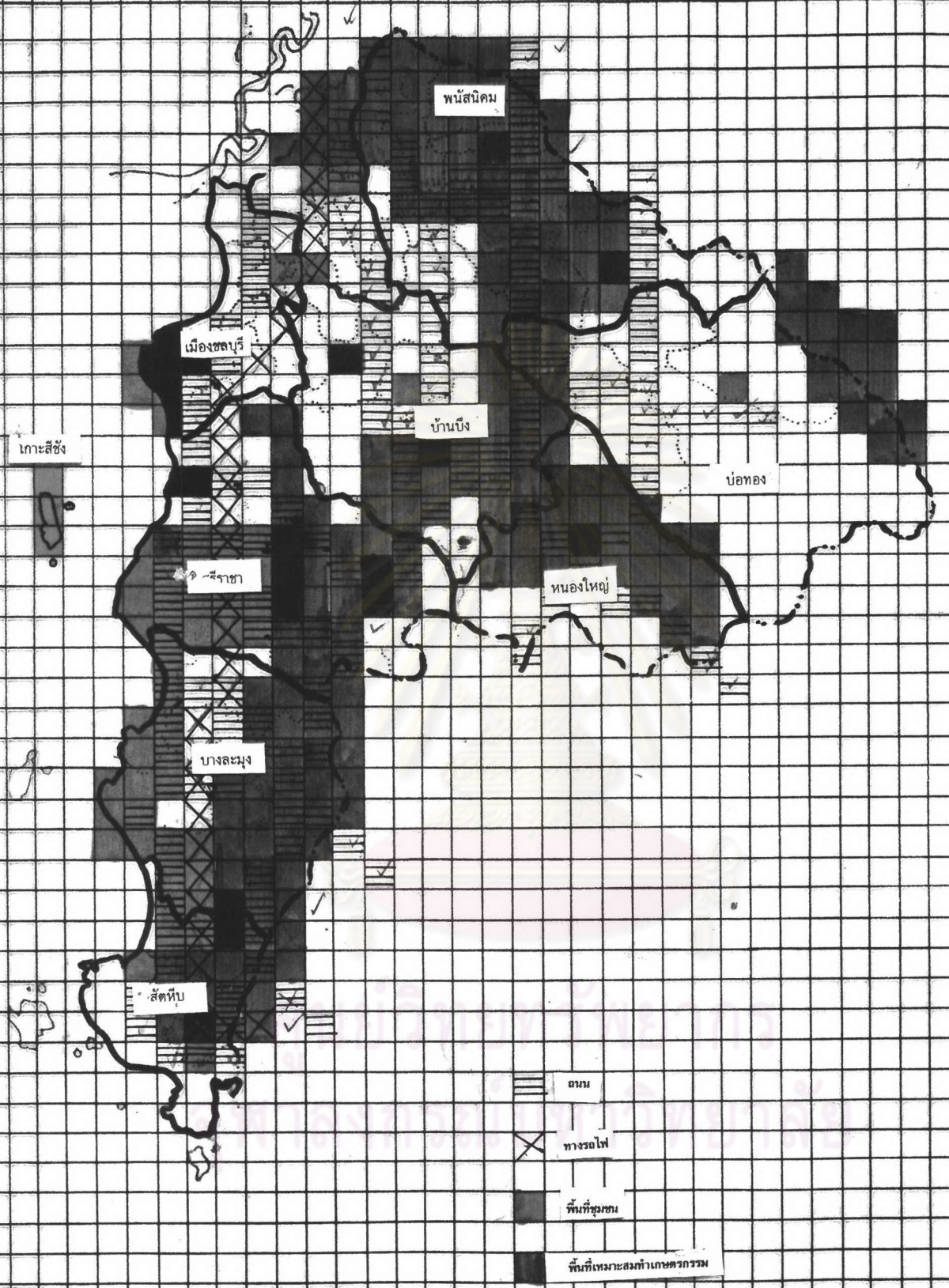

แผนที่ 5.5

แผนที่แสดงศักยภาพ

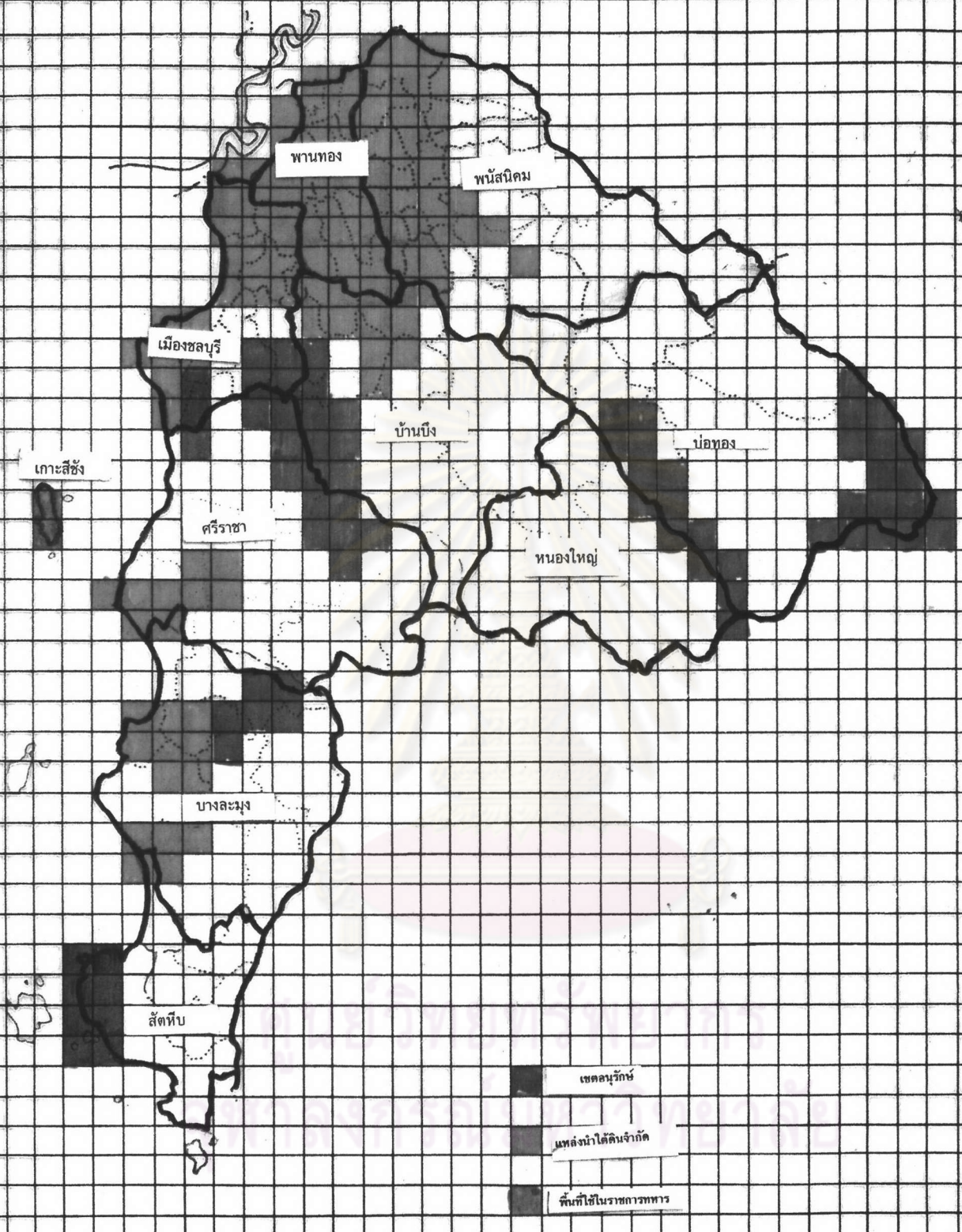

แผนที่ 5.6

แผนที่แสดงข้อจำกัด

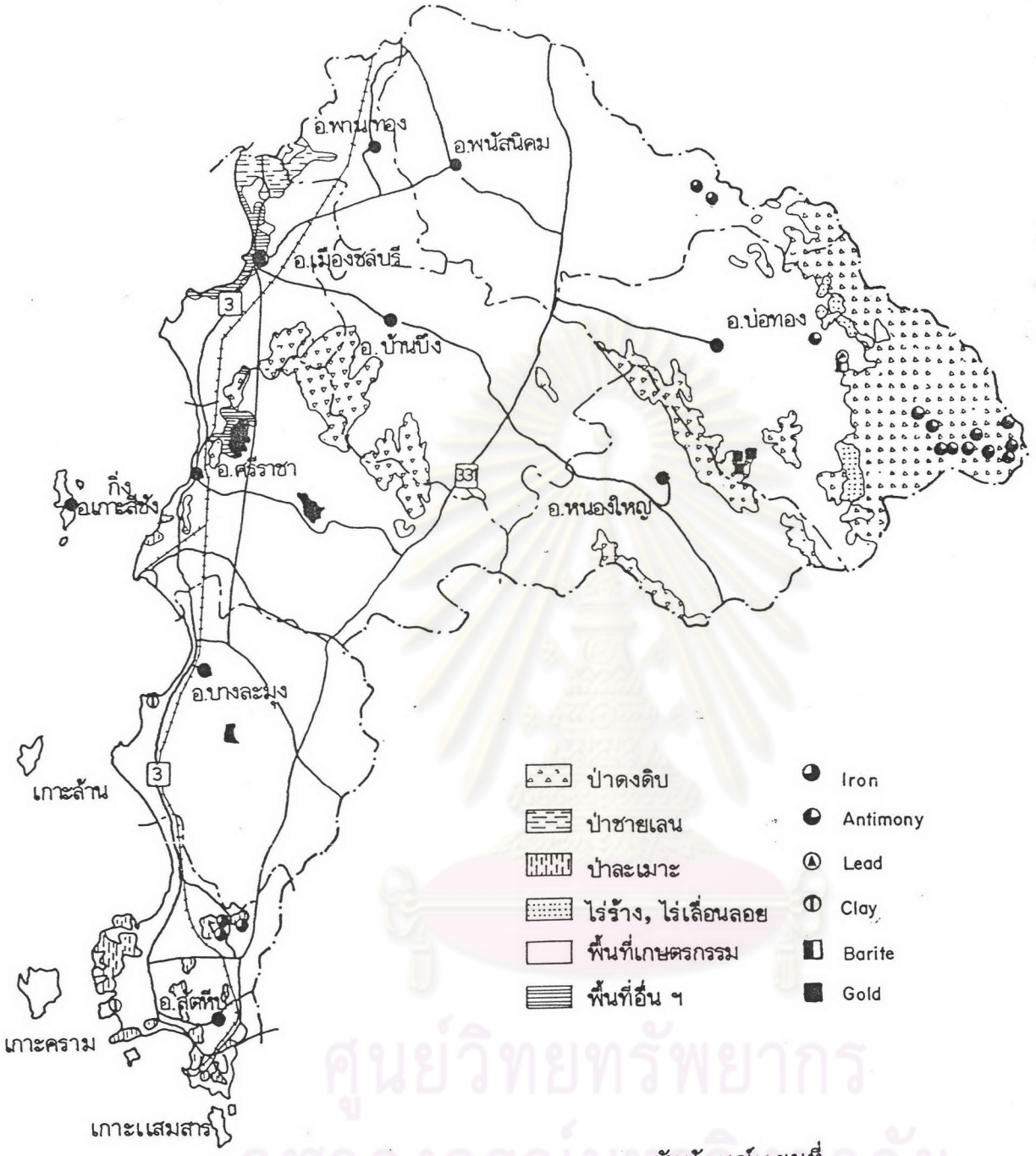

ที่มา : กรมป่าไม้
กรมทรัพยากรธรณี

แผนที่ 5.7

แผนที่แสดงทรัพยากรที่สำคัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

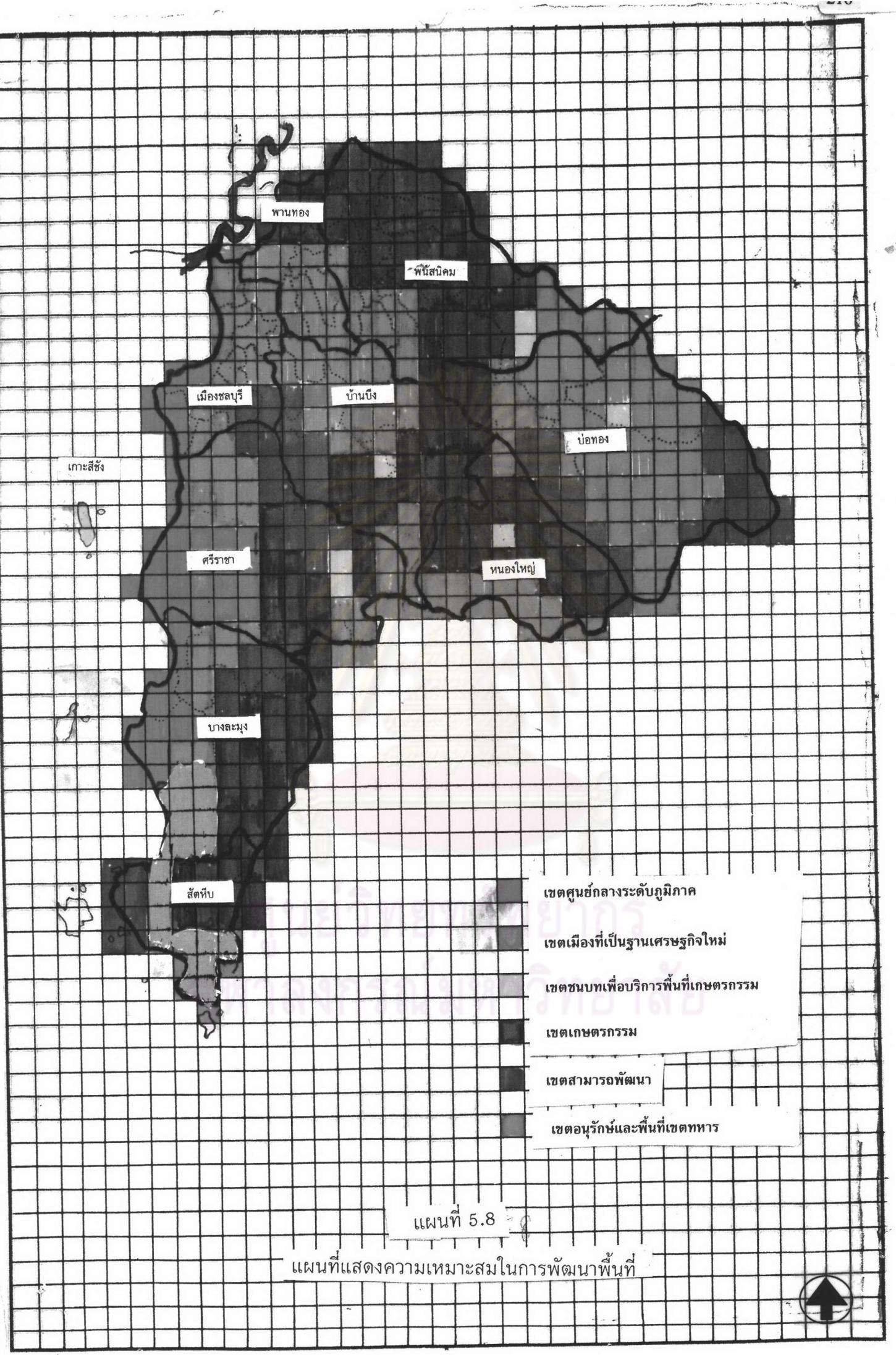

แผนที่ 5.8

แผนที่แสดงความเหมาะสมในการพัฒนาพื้นที่

(3) คุณลักษณะน้ำใต้ดิน น้ำใต้ดินเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญประการหนึ่ง หรืออีกลักษณะหนึ่งเราเรียกว่า "น้ำบาดาล" ซึ่งปริมาณน้ำจะขึ้นอยู่กับลักษณะของหินอุ้มน้ำ Aquifers และการกักเก็บน้ำใต้ดิน

(4) ฝนและการกระจายของฝนในพื้นที่การเกษตรยังต้องพึ่งพาธรรมชาติ ดังนั้น ฝนและการกระจายของฝนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มิอาจจะขาดได้ เนื่องจากจะทำให้ประหยัดทรัพยากรน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติอื่น พบว่าพื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่ร้อยละ 94 ของพื้นที่จังหวัดอาศัยน้ำฝนในการเพาะปลูกพืช

สภาพสมดุลของน้ำ เพื่อการเกษตร ทำให้ทราบถึงช่วงที่ฝนตกชุกและช่วงที่เป็นฤดูเพาะปลูกว่าควรมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน (ตามราละเอียดบทที่ 4)

2) มีการคมนาคมเข้าถึงสะดวกที่สุด

3) มีเขตชุมชนตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียง

4) มีการพัฒนาพื้นที่ในระดับต่างๆ

5.3.2 สามารถแบ่งความเหมาะสมของพื้นที่ได้เป็น 4 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 พื้นที่มีสภาพพื้นที่เหมาะสมเป็นเมืองศูนย์กลาง พื้นที่เกษตรกรรมมีการคมนาคมเข้าถึงสะดวกที่สุด โดยทางหลวงแผ่นดินหรือทางหลวงจังหวัด ปัจจุบันมีการพัฒนาไปมากแล้ว และมีแนวโน้มในการพัฒนาต่อเนื่องสูง

ระดับที่ 2 พื้นที่มีสภาพพื้นที่เหมาะสมเป็นเมืองรองที่สามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางได้ ได้แก่ พื้นที่เหมาะแก่การเกษตรที่มีการคมนาคมเข้าถึงสะดวกพอสมควร และปัจจุบันได้เริ่มมีการพัฒนาไปบ้างแล้ว

ระดับที่ 3 พื้นที่มีสภาพพื้นที่เหมาะสมเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่ พื้นที่มีสมรรถนะดินเหมาะแก่การเกษตรกรรม ควรเป็นเขตเกษตรกรรม

ระดับที่ 4 พื้นที่มีข้อจำกัดในการพัฒนาเมือง สมควรเป็นเขตอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเป็นพื้นที่มีข้อจำกัดเพราะความสูงของพื้นที่และความลาดชันของพื้นที่ไม่เหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานและเป็นพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (ตาม แผนที่ 5.8)

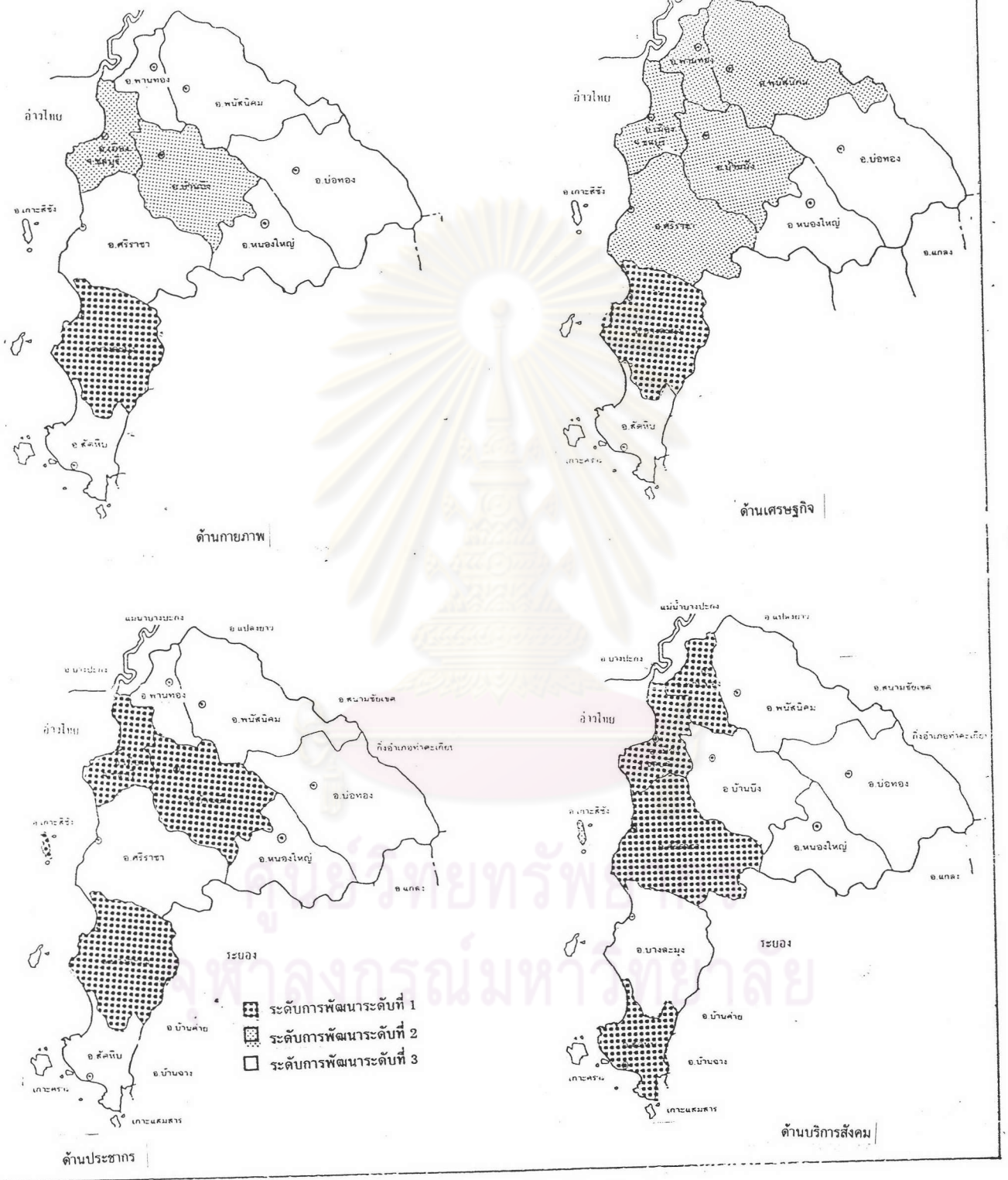

การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาเป็นรายอำเภอ

แผนที่ 5.9	แนวทางการปรับปรุงแผนโครงสร้างการพัฒนาจังหวัดชลบุรี	

5.4 การศึกษาปัญหาการพัฒนา

จากการศึกษาศักยภาพ (Potential) ของพื้นที่ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นด้านบวก (Positive) ของการพัฒนา ว่าในแต่ละอำเภอมีลักษณะเด่นทางใดบ้าง ในหัวข้อ 5.2 ในการศึกษาจำเป็นต้องทราบถึงสภาพปัญหาของการชี้ปัญหา (Problem indentification) ของพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นด้านลบ (Negatives) ในการพัฒนา ทำให้ทราบว่าแต่ละอำเภอมีลักษณะด้อยทางใด เพื่อสามารถปรับปรุงโครงสร้างการพัฒนาซึ่งจะกล่าวถึงในบทต่อไป (บทที่ 6)

5.4.1 วิธีการศึกษา

1) กำหนดปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์

(1) ปัจจัยทางกายภาพ

1. ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ
2. ขาดการวางแผนการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การชลประทานยังไม่เอื้ออำนวย
4. ปัญหาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว
5. ปัญหามลพิษ
6. ปัญหาการขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน

(2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

1. การขาดแคลนแหล่งงาน
2. การขาดแคลนเงินทุน

(3) ปัจจัยทางประชากรและการบริการสังคม

1. อัตรากำลังครูไม่เพียงพอ
2. บุคลากรทางสถานพยาบาล
3. ความปลอดภัยทางสังคม
4. สถานที่เรียนไม่เพียงพอ
5. ปัญหาความหนาแน่นประชากร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.๑ แสดงปัญหาของพื้นที่

ปัญหา / รายอำเภอ	กายภาพ							เศรษฐกิจ			ประชากรและการบริการสังคม						รวม
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	รวม	(7)	(8)	รวม	(9)	(10)	(11)	(13)	(14)	รวม	
1. เมือง	1	1	1	1	1	0	5	0	0	0	1	0	1	1	1	4	9
2. พนัสนิคม	0	1	1	1	0	0	3	0	1	1	1	1	0	1	1	4	8
3. หนองใหญ่	1	1	1	1	0	1	5	1	1	2	1	1	0	0	0	2	9
4. ศรีราชา	1	1	1	1	1	0	5	0	0	0	1	0	1	1	0	3	8
5. บางละมุง	1	1	1	1	1	1	6	0	0	0	1	0	1	1	0	3	9
6. พานทอง	1	1	1	1	0	0	4	1	1	2	1	1	0	0	0	2	8
7. สัตหีบ	1	1	1	1	0	1	5	1	1	2	1	1	0	0	1	3	10
8. บ่อทอง	1	1	1	1	0	1	5	1	1	2	1	1	0	0	0	2	9
9. บ้านบึง	1	1	1	1	0	1	5	1	0	1	1	1	0	0	0	2	8
10. เกาะสีชัง	1	1	1	1	0	1	5	1	1	2	1	0	0	0	0	1	8
รวม	9	10	10	10	3	6	48	6	6	12	10	6	3	4	3	26 / 26	86 / 86

หมายเหตุ : ◆ ถ้าไม่มีปัญหาให้ เท่ากับ 0

◆ ถ้ามีปัญหาให้เท่ากับ 1

2) ให้ค่าคะแนนในตาราง โดยแบ่งตามปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากรและการบริการสังคม

3) การกำหนดเกณฑ์วัด โดยการจัดกลุ่มพื้นที่ตามค่าคะแนน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่มีปัญหาระดับที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีคะแนนมาก

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มีปัญหาระดับที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีคะแนนปานกลาง

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่มีปัญหาระดับที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีคะแนนต่ำ

โดยจัดกลุ่มตามค่าคะแนนของแต่ละโครงสร้างการพัฒนา เป็นกลุ่มที่มีคะแนนมาก ปานกลาง และคะแนนต่ำ ซึ่งแบ่งออกเป็นโครงสร้างกายภาพ เศรษฐกิจ และประชากร และการบริการสังคม

5.4.2 ผลการศึกษา

จากตารางแสดงการวิเคราะห์สภาพปัญหาพบว่า

1) กายภาพ จากการศึกษาปรากฏว่า สามารถแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มที่มีปัญหาทางกายภาพลำดับที่ 1 ได้แก่ อำเภอบางละมุง
- กลุ่มที่มีปัญหาทางกายภาพลำดับที่ 2 ได้แก่ อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ่อทอง อำเภอศรีราชา อำเภอสัตหีบ อำภอบ้านบึง และอำเภอเกาะสีชัง
- กลุ่มที่มีปัญหาทางกายภาพลำดับที่ 3 ได้แก่ อำเภอบางละมุง

2) เศรษฐกิจ จากผลการศึกษาปรากฏว่า สามารถแบ่งกลุ่มการพัฒนาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- กลุ่มที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจมาก คือ อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ่อทอง อำเภอพานทอง และอำเภอเกาะสีชัง
- กลุ่มที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจน้อย คือ อำเภอเมือง อำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุง อำเภอสัตหีบ และอำเภอพนัสนิคม

3) ประชากรและการบริการสังคม จากการศึกษาพบว่า กลุ่มที่มีการบริการทางสังคมแบ่งออกเป็น

- กลุ่มที่มีปัญหาทางประชากรและการบริการทางสังคมเป็นลำดับที่ 1 คือ อำเภอเมือง อำเภอพนัสนิคม อำเภอศรีราชา และอำเภอสัตหีบ

- กลุ่มที่มีปัญหาทางประชากรและการบริการทางสังคมลำดับที่ 2 คือ อำเภอเกาะสีชัง อำเภอบ่อทอง อำเภอบ้านบึง และอำเภอหนองใหญ่

5.4.3 ศักยภาพของพื้นที่

1) ด้านกายภาพ

จากการวิเคราะห์ในเรื่องต่างๆ การศึกษาศักยภาพของพื้นที่และ Overlay Teachniqeue แต่ละอำเภอ พบว่าศักยภาพพื้นที่แต่ละอำเภอมีดังนี้คือ

(1) ศักยภาพการเป็นเมืองศูนย์กลาง ซึ่งพิจารณาจากปัจจัยหลายด้านประกอบกัน เมืองศูนย์กลางจะต้องประกอบด้วยหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่ง ตามทฤษฎีของ Dennis (ตามบทที่ 2 หัวข้อ 2.6.2) กล่าวว่าเมือง (Cites) และเมืองขนาดเล็ก (Small) ต่างๆ จะมีบทบาทความสำคัญในการพัฒนาระหว่างเมืองกับชุมชนชนบท ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ โดยเมืองศูนย์กลางจะมีลักษณะดังนี้ คือ

1. เป็นเขตที่ตั้งที่เหมาะสมเพื่อบริการสาธารณะ
2. สามารถช่วยประหยัดด้านเศรษฐกิจ
3. เป็นเขตให้บริการด้านสินค้าอุปโภค และบริโภค ได้แก่ เขตการค้า การลงทุนธุรกิจ ฯลฯ ดังรายละเอียดในบทที่2 ซึ่งอำเภอในจังหวัดชลบุรีที่มีลักษณะเป็นเมืองศูนย์กลางคือ อำเภอเมือง อำเภอบางละมุง และอำเภอศรีราชา

(2) ศักยภาพการเป็นเมืองรอง คือ พิจารณาจากความเชื่อมโยงเพื่อส่งผ่านความเจริญและกระจายไปยังเขตชนบท หรือ พื้นที่ตอนใน ซึ่งลักษณะภูมิประเทศที่เหมาะสมจะมีการคมนาคมถนนสายหลัก-ถนนสายรอง มีไฟฟ้า น้ำประปา ได้แก่ อำเภอบ้านบึง อำเภอสัตหีบ และอำเภอพนัสนิคม

(3) ศักยภาพพื้นที่เกษตรจากการพิจารณาถึงปัจจัยด้านความเหมาะสมของพื้นที่จากปัจจัยต่างๆ (ตามหัวข้อ 5.5.4) ได้แก่ อำเภอบ่อทอง อำเภอหนองใหญ่ และอำเภอพานทอง

(4) พื้นที่ที่มีข้อจำกัดการพัฒนาคือ บริเวณบางส่วนของอำเภอหนองใหญ่ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสงวน พื้นที่ของอำเภอสัตหีบ ซึ่งเป็นเขตทหารเรือ และพื้นที่เขตทหารในบริเวณอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

2) ด้านเศรษฐกิจ

จากการวิเคราะห์ในด้านเศรษฐกิจพบว่า แบ่งออกได้ 3 กลุ่มคือ

(1) กลุ่มที่มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ ลำดับที่ 1 คือ อำเภอเมือง อำเภอศรีราชา และอำเภอบางละมุง

(2) กลุ่มที่มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ ลำดับที่ 2 คือ อำเภอพนัสนิคม อำเภอบ้านบึง อำเภอหนองใหญ่ และอำเภอสัตหีบ

(3) กลุ่มที่มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจลำดับที่ 3 คือ อำเภอพานทอง อำเภอบ่อทอง และอำเภอเกาะสีชัง

3) ด้านประชากรและการบริการสังคม

จากการวิเคราะห์ในด้านประชากรและการบริการสังคมพบว่า ศักยภาพด้านประชากรและการบริการสังคม แบ่งได้ 3 ระดับคือ

- ประชากร

(1) กลุ่มที่มีศักยภาพทางด้านประชากร ลำดับที่ 1 คือ อำเภอเมือง อำเภอเกาะสีชัง และอำเภอบางละมุง

(2) กลุ่มที่มีศักยภาพทางด้านประชากร ลำดับที่ 2 คือ อำเภอศรีราชา อำเภอสัตหีบ อำเภอพานทอง

(3) กลุ่มที่มีศักยภาพทางด้านประชากร ลำดับที่ 3 คือ อำเภอบ้านบึง อำเภอบ่อทอง อำเภอพนัสนิคม และอำเภอหนองใหญ่

- การบริการสังคม แบ่งได้ดังนี้

- กลุ่มที่มีศักยภาพทางด้านการบริการสังคมลำดับที่ 1 คือ อำเภอเมือง อำเภอพานทอง อำเภอสัตหีบ และอำเภอศรีราชา

- กลุ่มที่มีศักยภาพทางด้านการบริการสังคมลำดับที่ 2 คือ อำเภอเกาะสีชัง

- กลุ่มที่มีศักยภาพทางด้านการบริการสังคมลำดับที่ 3 คือ อำเภอบ้านบึง พนัสนิคม บ่อทอง และอำเภอหนองใหญ่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.4 สรุปปัญหาการพัฒนาเป็นรายอำเภอ

1) ปัญหาด้านกายภาพ

(1) ปัญหาด้านสมรรถนะดินไม่เหมาะกับการเพาะปลูก ได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอศรีราชา

(2) ปัญหาการขาดการวางแผนการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ชุมชนเมือง ที่มีกิจกรรมหนาแน่น เช่นเทศบาลเมืองพัทยา เทศบาลตำบลแสนสุข เป็นต้น

(3) ปัญหาการชลประทานยังไม่เพียงพอ คือ อำเภอหนองใหญ่ และอำเภอบ่อทอง

(4) ปัญหาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่

1. ปัญหาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ อำเภอบางละมุง อำเภอเมือง และอำเภอศรีราชา

2. ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรจากแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือ อำเภอพนัสนิคม อำเภอบ่อใหญ่ และอำเภอหนองใหญ่

(5) ปัญหามลพิษ ได้แก่ อำเภอที่เป็นที่ตั้งของชุมชนหนาแน่นและมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจจำนวนมาก ส่วนมากเป็นปัญหาขยะ น้ำเสีย และปัญหาอากาศเป็นพิษ นอกจากนี้ยังเป็นอำเภอที่มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่หนาแน่น ได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอศรีราชา

(6) ปัญหาการขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ อำเภอที่มีบทบาททางเศรษฐกิจน้อย มีลักษณะเป็นเกษตรกรรม และมีข้อจำกัดการใช้ที่ดินมาก ทำให้รัฐไม่ได้ลงทุนในโครงสร้างที่สำคัญ เช่น ถนน เนื่องจากหลักการพัฒนาภาค จะเลือกพื้นที่มีศักยภาพการพัฒนาก่อน ดังนั้นอำเภอเหล่านี้จะขาดโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญอันได้แก่ ถนน น้ำประปา หากพิจารณาพบว่าจะมีในชุมชนสำคัญ ๆ แต่ละอำเภอ

2) ปัญหาเศรษฐกิจ

(1) การขาดแคลนแหล่งงาน พิจารณาจังหวัดชลบุรีมีจำนวนโรงงานเป็นอันดับ 1 ของภาค นับว่าเป็นแหล่งงานที่สำคัญ และภาคการผลิตเป็นบทบาทหลักคือ ภาคอุตสาหกรรม ดังนั้น อำเภอที่มีการจ้างงาน มีการลงทุนน้อย จะพบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ได้แก่ อำเภอหนองใหญ่ และอำเภอเกาะสีชัง

(2) การขาดแคลนแหล่งทุน จากพิจารณาบทบาททางด้านการคลัง (รายละเอียดในบทที่ 4 หัวข้อ 4.2.4.2) พบว่าอำเภอที่มีแหล่งเงินทุนต่ำสุดคือ อำเภอเกาะสีชัง และอำเภอบ่อทอง

3) ปัญหาด้านประชากรและการบริการสังคม

(1) อัตรากำลังครูไม่เพียงพอ จากการศึกษาพบว่า อำเภอที่มีอัตรากำลังครูไม่เพียงพอ ได้แก่ อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ่อทอง และอำเภอพานทอง

(2) บุคคลากรทางสถานพยาบาล เนื่องจากพิจารณาจากอัตราส่วนของแพทย์ : คนไข้ทราบว่า อำเภอที่ขาดแคลน ได้แก่ อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ่อทอง และอำเภอพานทอง

(3) ความปลอดภัยทางสังคม จากจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในอำเภอต่างๆ พบว่า อำเภอเมือง มีจำนวนคดีสูงสุดอำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุง มีจำนวนคดีน้อยลงตามลำดับ

(4) ปัญหาการเพิ่มประชากร โดยพิจารณาจากบทบาทของการคิดสัดส่วนของประชากร พบว่า อำเภอที่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.5 ปัญหาโครงสร้างการพัฒนาจังหวัดชลบุรี

5.5.1 โครงสร้างทางกายภาพ

1) ปัญหาด้านทรัพยากรดิน

(1) ปัญหาความอุดมสมบูรณ์ต่ำ แม้ว่าดินที่มีศักยภาพเหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกถึงร้อยละ 66.32 ของพื้นที่จังหวัด และดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวมีร้อยละ 14.46 ของพื้นที่จังหวัด โดยมีพื้นที่ที่มีดินเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการปลูกข้าวเพียงร้อยละ 1.16 ของพื้นที่จังหวัดเท่านั้น ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่เป็นดินซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีปริมาณอินทรีย์วัตถุน้อย เป็นดินที่ผ่านขบวนการเกิดดินมานานแล้ว ประกอบกับได้มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินเพื่อการเพาะปลูกมาเป็นเวลานาน โดยมิได้ปรับปรุงบำรุงดินจึงทำให้ดินเสื่อมคุณภาพและทำให้ผลผลิตที่ได้ต่ำกว่าบริเวณที่ได้ทำการบุกรุกเปิดป่าใหม่ เพื่อการเพาะปลูกในระยะแรกๆ อาจจะทำให้ผลผลิตดี แต่ในระยดต่อไปดินจะเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว เช่นอำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ่อทอง อำเภอพานทอง เป็นต้น

(2) ปัญหาการชะล้างทะลายของหน้าดิน มีพื้นที่ซึ่งถูกชะล้างพังทะลายของดินในระดับตั้งแต่ 5 ตัน/ไร่/ปีขึ้นไป ประมาณ 2,478,184 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 90.70 ของพื้นที่จังหวัด เนื่องจากสภาพพื้นที่โดยทั่วไปลักษณะเป็นลูกคลื่นถึงเนินเขามีความลาดชันและดินบนส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ประกอบกับป่าไม้ธรรมชาติได้ถูกแผ้วถางเป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดการชะล้างพังทะลายของหน้าดินได้โดยง่าย บางบริเวณก็มีการกัดเซาะและชะล้างอย่างรุนแรงจนไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรมใดๆ ได้

(3) ปัญหาดินตื้นและดินปนกรวดมีพื้นที่ประมาณ 42,384 ไร่ หรือร้อยละ 1.55 ของพื้นที่จังหวัด ที่มีลักษณะเป็นดินตื้นหรือเป็นดินที่มีก้อนกรวดก้อนหินปะปนอยู่หนาแน่นในระดับตื้น นอกจากจะเป็นดินที่มีก้อนกรวดหินโผล่แล้ว ยังเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำอีกด้วยโดยทั่วไปจึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการเพาะปลูก เนื่องจากไม่สะดวกต่อการเขตเกษตรกรรม และต้องลงทุนสูงในการปรับปรุงดินซึ่งอาจจะไม่คุ้มกับการลงทุน

(4) ปัญหาดินเปรี้ยว ซึ่งพบมากในพื้นที่อำเภอพานทอง อำเภอพนัสนิคม และอำเภอเมือง มีพื้นที่ประมาณ 125,300 ไร่ หรือร้อยละ 4.57 ของพื้นที่จังหวัด ทำให้เกษตรกรทำนาได้ผลผลิตไม่ดีและคุณภาพต่ำ

(5) ปัญหาดินทรายจัด ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 552,465 ไร่ หรือร้อยละ 20.26 ของพื้นที่จังหวัด ทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตไม่ดี มีคุณภาพต่ำและต้องลงทุนสูงในการปรับปรุงดิน และการจัดการไร่-นา

(6) ปัญหาการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับสมรรถนะของดิน ปรากฏว่าพื้นที่ประมาณ 1,585,678 ไร่ หรือร้อยละ 58.15 ของพื้นที่จังหวัด มีการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสมกับสมรรถนะของดิน ทำให้ผลผลิตต่ำไร่ต่ำ ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นในการจัดการไร่-นา และก่อให้เกิดปัญหาการเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน การใช้ที่ดิน ตลอดจนปัญหาการบุรุกทำลายพื้นที่สงวนแห่งชาติ และทำลายสภาพป่าไม้ต้นน้ำลำธารก่อให้เกิดความแห้งแล้ง เป็นต้น

2) ปัญหาด้านแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร อุปโภค-บริโภค และอุตสาหกรรมเป็นปัญหารุนแรงอีกปัญหาหนึ่ง ซึ่งจำกัดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทั้งนี้เพราะว่าแหล่งน้ำที่เกิดตามธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นมาเองยังมีปริมาณน้อย เมื่อเทียบกับปริมาณความต้องการของประชาชนอันเป็นผลเนื่องมากจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของจังหวัด อำเภอที่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำมากที่สุด คือ อำเภอพนัสนิคม รองลงมาคืออำเภอบ้านบึง ซึ่งพอจะสรุปสาเหตุของการขาดแคลนน้ำได้ดังนี้

(1) เนื่องจากแหล่งน้ำในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่เป็นแหล่งน้ำที่เกิดจากผิวดิน ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยก็อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ทำให้ปริมารน้ำที่เก็บกักตามธรรมชาติมีน้อย

(2) การกระจายตัวของฝนที่ตกและปริมาณน้ำฝน พบว่าในเขตอำเภอศรีราชา สัตหีบและพานทอง มีโอกาสที่ฝนทิ้งช่วงสูงกว่าอำเภออื่น ๆ

(3) แหล่งน้ำที่มีอยู่ปัจจุบันมีจำนวนจำกัด ประกอบกับลักษณะพื้นที่เหมาะสมกับการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่มีน้อย และราคาของที่ดินในจังหวัดชลบุรีนั้นแง่ เกษตรกรไม่ยอมขายที่ดินให้กับทางราชการเพื่อจัดทำแหล่งน้ำ

3) ปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้

ปัจจุบันพื้นที่ป่าของจังหวัดชลบุรี ได้ลดลงอย่างมาก จนเหลือพื้นที่ป่าของจังหวัดชลบุรีเพียง 156.875 ไร่ หรือร้อยละ 17.31 ของพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 9 แห่ง และป่าสัมปทาน 1 แห่งเท่านั้น ทั้งนี้สืบเนื่องจาก

(1) การบุกรุกทำลายป่าเพื่อหาที่ทำกิน ปลูกพืชไร่ไม้ผลและไม้ยืนต้น เพื่อเพิ่มผลผลิตการเกษตรในพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก การทำลายป่าก่อให้เกิดความแห้งแล้ง อันเนื่องมากจากต้นน้ำลำธานถูกทำลาย

(2) จากความเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดชลบุรี ทำให้มีการทำลายป่าชายเลนจนเกือบหมด เพื่อขยายพื้นที่ชุมชนโดยการถมทะเล เพื่อขยายพื้นที่เพาะเลี้ยงชายฝั่ง และนำไม้มาใช้เป็นเชื้อเพลิง สภาพป่าชายเลนที่เหลืออยู่ในตำบลเสม็ด ตำบลอ่างศิลา แถบคลองบางโปร่งและบริเวณตำบลบางปลาสร้อยในเขตเทศบางเมืองชลบุรี เพียง 10.48 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,862 ไร่ และอัตราการบุรกทำลายพื้นที่ป่าชายเลนโดยเฉลี่ยแล้วถึงปีละ 2.09 ไร่

(3) ปัญหาปริมาณเนื้อที่ในการถือครองที่ดิน รัฐเปิดโอกาสให้ราษฎรเข้าครอบครองที่ดิน โดยไม่จำกัดบริเวณ (ซึ่งแต่เดิมให้คนละไม่เกิน 50 ไร่) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้มีอิทธิพลบุกรุกป่ายึดถือครอบครองที่ดิน บางครั้งก็มีการจ้างราษฎร เข้าไปตัดไม้ในป่าสงวนแห่งชาติ แล้วซื้อต่อในราคาถูก ๆ เป็นผลทำให้ป่าไม้ถูกทำลายลงเป็นอย่างมาก

(4) ปัญหาที่ดินที่เป็นภูเขาและห่างจากเชิงเขา 40 เมตร ซึ่งมีกฎหมายห้ามยึดครองจับจองก่อสร้างให้ถือเป็นของรัฐ แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีใครสนใจปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ยังคงปล่อยให้มีการบุกรุกทำลายป่าต่อไปประกอบกับอัตราบุคลากร อุปกรณ์ และพาหนะในการป้องกันรักษาป่าไม้ของหน่วยราชการมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับเนื้อที่ของป่า ซึ่งได้แก่บริเวณที่เป็นป่าสงวน ที่สำคัญบริเวณอำเภอศรีราชา เป็นต้น

(5) ปัญหาการอพยพย้ายถิ่นของราษฎร ที่มักอพยพเข้าไปบุกรุกทำลายป่าเสมอ นอกจานี้ ในการสร้างทางผ่านป่าสายต่าง ๆ ทำให้เกิดช่องทางให้พ่อค้าลักลอบตัดไม้ ฟืนจำหน่ายแล้ว ผลที่ตามมาคือ ราษฎรจะอพยพเข้าไปตั้งบ้านเรือนอยู่สองข้างและทำการบุกรุกทำลายป่ายึดครองที่ดิน เช่น บริเวณป่าสงวนที่สำคัญในอำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุง เป็นต้น

(6) ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายป่าไม้ กรมป่าไม้ กรมการปกครอง การประกาศเขตป่าไม้ไม่แน่ชัด มีการบุกรุกถือครองเพื่อทำการเกษตรขาดการดูแลจริงจังในบริเวณป่าสงวนทุกแห่ง

4) ปัญหาน้ำท่วม

ปัญหาน้ำท่วมเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งในพื้นที่จังหวัดชลบุรี เนื่องจากเป็นพื้นที่ตั้งอยู่ระหว่างเขากับทะเล เมื่อจากน้ำจะไหลบ่าลงมาสู่ทะเล ซึ่งการระบายน้ำลงสู่ทะเลในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากคลองธรรมชาติตื้นเขิน การใช้ที่ดิน ตลอดจนสิ่งปลูกสร้างไม่เป็นระบบ เป็นการกีดขวงการระบายน้ำของพื้นที่

5) ปัญหาการใช้ที่ดิน

(1) ปัญหาการใช้ที่ดินบริเวณชุมชน ได้แก่ ชุมชนเมืองระดับเทศบาลและสุขาภิบาล เมืองพัทยา ชุมชนระดับเทศบาล ได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี เทศบาลเมืองระยอง เทศบาลเมืองพนัสนิคม เทศบาลตำบลสนสุข เป็นต้น สุขาภิบาล ได้แก่ สุขาภิบาลแหลมฉบัง หัวกุญแจ บางละมุง เป็นต้น ปัญหาของชุมชนส่วนใหญ่คือ

1. การขยายตัวเมืองออกนอกเขตสุขาภิบาลและเทศบาล ทำให้เกิดปัญหาการจัดการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และการควบคุมสิ่งแวดล้อม

2. ปัญหาการระบายน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลลงสู่คลอง แม่น้ำ และทะเลโดยปราศจากการบำบัด

3. ปัญหาการกำจัดขยะซึ่งเป็นระบบไถกลบ และการจัดหาที่ดินทิ้งขยะ

4. ปัญหาการจราจรติดขัดในเขตเมืองชลบุรี เนื่องจากทางหลวงตัดผ่านตัวเมืองและผ่านชุมชนหนองมน

(2) ปัญหาการใช้ที่ดินอุตสาหกรรม คือ การเลือกที่ตั้งโรงงานและนิคมอุตสาหกรรมของนักลงทุนโดยปราศจากการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมในระดับภูมิภาคและชุมชน ทำให้เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรไม่คุ้มค่า

(3) ปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายหาด ได้แก่ ชายหาดพัทยา จอมเทียน บางแสน ฯลฯ ขาดการจัดระเบียบการใช้ที่ดินที่เหมาะสม ขาดการจัดระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สำหรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งการทำลายชายหาด คุณภาพน้ำทะเลต่ำ ปะการังถูกทำลาย นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาสนามกอล์ฟอีกหลายแห่งขึ้นในจังหวัดชลบุรี เป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเกษตรผืนใหญ่ มีการใช้น้ำประมาณสูง รวมทั้งการปนเปื้อนสารเคมีในปุ๋ยที่ใช้รดหญ้า ได้แก่ บริเวณบางพระ อ.ศรีราชา อ.เมืองพัทยา

5.5.2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

1) ปัญหาคุณภาพและการบริการของโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาในด้านปริมาณโทรศัพท์ไม่เกิดปัญหา เนื่องจากมีการบริการที่เพียงพอ แต่ปัญหาด้านคุณภาพจะคงอยู่ เว้นแต่องค์การโทรศัพท์ให้สัมปทานแก่เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตั้งและซ่อมโทรศัพท์ที่เสีย ผู้ใช้บริการจะได้ไม่ต้องเสียเวลารอรับบริการนาน และถึงแม้เอกชนจะเข้ามามีส่วนร่วมแต่คุณภาพของการบริการต่อผู้ใช้บริการควรจะคำนึงถึงให้มากที่สุด สำหรับการไฟฟ้าจังหวัดชลบุรีประสบปัญหาด้านคุณภาพไฟฟ้าในเรื่องไฟฟ้าดับ ไฟฟ้าตก และปัญหาด้านการขอติดตั้งไฟ หรือขอเพิ่มปริมาณไฟฟ้าที่จะใช้ต้องเสียเวลามากไป

2) ปัญหาแรงจูงใจในการดึงดูดการลงทุนอุตสาหกรรมให้มาตั้งในนิคมอุตสาหกรรม เนื่องจากนิคมอุตสาหกรรมในแต่ละแห่งไม่สามารถดึงดูดให้อุตสาหกรรมเข้ามาตั้งในนิคมฯ ได้เนื่องจากขาดศักยภาพในการประชาสัมพันธ์และนโยบายไม่ดึงดูดทำให้ผู้ลงทุนมาลงทุนได้

3) ปัญหาด้านการผลิต

(1) ปัญหาการดำเนินการระหว่างสาขาการผลิต คือ สาขาเกษตรกรรม บริการ และอุตสาหกรรม จากการศึกษาพบว่า สาขาการผลิตคือสาขาอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละของสาขาการผลิตทั้งหมด คือ 57.32% ขณะที่รองมา คือ สาขาบริการ (38.24%) และสาขาเกษตรกรรม (4.43%) อุตสาหกรรมที่สำคัญคือ อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางเกษตร ดังนั้น จึงควรปรับปรุงสาขาเกษตรกรรมให้สามารถสร้างวัตถุดิบที่สามารถป้อนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการใช้วัตถุดิบจากการเกษตร ควรได้รับการสนับสนุนจากนโยบายหรือการจัดการ เพื่อให้มีการดำเนินการขึ้น หรือศึกษาวิจัยทางผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้มากขึ้น จะสามารถทำให้ใช้ผลผลิตทางเกษตรสูงกว่าประเภทอื่น ๆ

(2) ปัญหาด้านการเพาะปลูก

ข้าว : การผลิตข้าวประสบปัญหาด้านผลผลิตต่ำ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนแหล่งน้ำพื้นดินมีสภาพเป็นดินเปรี้ยว ศัตรูพืชรบกวน เกษตรกรขาดความรู้ด้านวิชาการและปัญหาการสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว

พืชไร่ : พบปัญหาด้านราคาของไม่แน่นอนไม่ว่าจะเป็นอ้อย มันสำปะหลัง สับปะรด และถั่วเขียว ปัญหาต้นทุนการผลิตเนื่องจากค่าจ้างแรงงานสูง ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากเกษตรกรปลูกพืชไร่มานาน ขาดการบำรุงรักษาอย่างถูกวิธี ตลอดงานการขาดแคลนแหล่งน้ำในช่วงระยะจำเป็นในการใช้น้ำ ตามแต่ละชนิดของพืชไร่

ไม้ผลและไม้ยืนต้น : พบปัญหาขาดเทคโนโลยีในการผลิต การขยายพันธ์ยังไม่ทั่วถึงขาดแคลนพันธ์ดีที่ให้ผลผลิตตามความต้องการของตลาด เช่น พันธ์มะม่วง

พืชผัก : ปริมาณผักไม่เพียงพอกับปริมาณผู้บริโภคผัก การผลิตผักไม่สอดคล้องกับช่วงระยะเวลาที่ตลาดต้องการ และการขาดแคลนแหล่งน้ำที่เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ

(3) ปัญหาด้านการผลิตสัตว์น้ำ

ปริมาณสัตว์น้ำลดลง สาเหตุเนื่องจากการที่จับปริมาณมาก สัตว์น้ำไม่สามารถเจริญเติบโตได้ทัน แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำทะเลธรรมชาติ มีสภาพเสื่อมโทรมและถูกทำลายจากสิ่งแวดล้อม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการทำการประมง รวมทั้งชาวประมงเองใช้เครื่องมือผิดกฎทำการจัดสัตว์น้ำ และลักลอบการประมงในเขตหวงห้ามและในฤดูบ่ลาวางไข่

(4) ปัญหาด้านการตลาดการเกษตร

ปัญหาระดับราคาของผลผลิตตกต่ำ มีสาเหตุเนื่องจากคุณภาพของผลผลิตต่ำไม่ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาดและปริมาณล้นตลาดในบางฤดูกาล อีกทั้งตัวเกษตรกรเองไม่มีอำนาจในการต่อรอง จึงทำให้ผลผลิตที่ออกมาขายได้ราคาต่ำ และไม่มีตลาดกลางในระดับท้องถิ่นในการรับซื้อสินค้า ทำให้ไม่มีการแข่งขันในระหว่างผู้ซื้อด้วยกันเอง

(5) ปัญหาด้านรายได้การเกษตรกรรม

ปัญหาความแน่นอนของรายได้ ซึ่งเกิดจากความไม่แน่นอนของปริมาณผลผลิตและความผันผวนของราคาสินค้าเป็นสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตของเกษตรกรยังคงต้องพึ่งพาธรรมชาติอยู่ หากปีใดมีสภาพภูมิอากาศไม่อำนวยผลผลิตที่ออกมาก็จะมีปริมาณน้อยทำให้ได้ราคาดี สภาพการณ์เช่นนี้จะหมุนเวียนอยู่ตลอดและทำให้ระดับราคาสินค้าเกิดความผันผวน เคลื่อนไหวในแต่ละปี มีผลทำให้ราคาสินค้าไม่มีเสถียรภาพ พลอยทำให้เกษตรกรเองได้ไม่สม่ำเสมอปัญหารายได้เกษตรกรตกต่ำ เนื่องจากการผลิตทางการนั้นมีความเสี่ยงสูงในขณะที่ประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรตกต่ำ

5.5.3 ปัญหาโครงสร้างประชากร

1) ปัญหาประชากรกับปัญหาทางสังคม การที่ประชากรอพยพจากภาคเกษตรสู่ภาคอุตสหากรรมมากขึ้น ทำให้มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วเกินกว่าการขยายตัวด้านสาธารณูปการและสาธารณปโภค จึงก่อให้เกิดปัญหาขาดแคลนที่อยู่อาศัยในเขตเมือง ปัญหาจราจร ปัญหาชุมชนแออัด และปัญหาความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่าอำเภอที่มีคดีจากสถิติของกรมตำรวจมากที่สุดเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มักเกิดในเขตอำเภอเมืองกับอำเภอบางละมุง

2) อัตรากำลังครู มีจำนวนไม่เพียงพอ การจัดสรรครูขาดแคลนเสมอภาคในด้านปริมาณ แต่ละอำเภอหรือโรงเรียนมีความไม่เท่ากับด้านวุฒิ และประสบการณ์มากจะอยู่ในท้องที่เจริญจากการศึกษาพบว่าอำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ่อทอง นอกจากนี้ในสาขาวิชาเกิดขาดแคลน/อาจารย์ในบางสาขาวิชาในบางพื้นที่เป็นโรงเรียนที่ห่างไกล เช่น อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ่อทอง อำเภอพนัสนิคม ด้านครูจะขาดแคลนในสาขาวิชาสำคัญ เป็นต้น

จากศักยภาพและปัญหาโครงสร้างการพัฒนาทำให้สามารถวางแผนปรับปรุงการพัฒนาโครงสร้างพัฒนาของจังหวัดชลบุรี รวมถึงการกำหนดแผนการพัฒนาในอนาคตปี 2548 ได้ดังรายละเอียดของบทที่ 6 แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างการพัฒนา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย